

GIYBET VE ZİNA

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillahi Rabbi'l-âlemin es-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne seyyidinâ ve senedinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve mentebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'dü fa'lemû eyyü-he'l-ihvân fe inne efdale'l-hadîsi kitâbullâh ve enne efdale'l-hedyi hedyü Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâr ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâle:

إِيَّاكُمْ وَالْغَيْبَةَ، فَإِنَّ الْغَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَى. إِنَّ
الرَّجُلَ قَدْ يَزْنِي وَيَتُوبُ، فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَإِنَّ
صَاحِبَ الْغَيْبَةِ لَا يُغْفَرُ حَتَّىٰ يُغْفَرَ صَاحِبُهُ

İyyâküm ve'l-ğıybete fe inne'l-ğîbete eşeddü mine'z-zinâ inne'r-racüle kad yeznî fe yetûbullâhu aleyhi ve inne sâhibe'l-ğîbeti lâ yuğferu hattâ yağfira sâhibühû.

Sadaka Resûlullâh fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Allahu Teâlâ hazretleri dünya ve âhirette hayırlara erdirsin, rahmetine mazhar eylesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadislerinden bir demet okumadan önce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e sevgimizin, bağlılığımızın, saygımızın, ümmet oluşumuzun bir nişanesi olmak üzere ruhuna hediye olsun diye; onun âl'inin, ashâbının, etbânının ve cümle ahbâbının ruhlarına hediye olsun diye; sâir enbiyâ ve mürselînin ve cümle evliyâullahın ruhlarına ve hasseten Ümmet-i Muhammed'in irşadıyla meşgul olmuş olan ulemâ-i muhakkıkîn, verese-i enbiyâ, sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ervâhına hediye olsun diye; bu beldelerde canlarını, mallarını ortaya koyarak her türlü fedakarlığı göze alarak çarpışarak cihat ederek fethetmiş olan ecdadımızın ruhları şad olsun diye; bu belde-lerde metfun bulunan mü'minîn ü mü'minâtın ruhlarına hediye olsun diye; uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu ca-

miye gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına da hediye olsun diye; okuduğumuz hadîs-i şerîfleri nakil ve rivayet etmiş olan hadis alimlerinin, râvilerin, musanniflerin ruhlarına hediye olsun diye; içinde ibadet ettiğimiz şu caminin yapılmasına, yaşamasına, hizmete devam etmesine sebep olanların kendilerinin geçmişlerinin ruhları şâd olsun diye; hayatta olan biz müslümanların da Rab-bimiz'in rızasına uygun yaşayıp Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in sün-netini, insanların şaşıracağı şu zamanede ihyâ eyleyip şehit sevaplarına erelim, Rabbimiz'in rızasına vasıl olalım diye bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, ruhlarına hediye edelim.

Bismillâhirrahmânirrahîm

İyyâküm ve'l-ğıybete. “Gıybetten sizi men ederim.”

Peygamber Efendimiz; “Gıybetten uzak olun, gıybet etmeyin, gıybete yanaşmayın, gıybet yapmayın.” buyurmuş.

Fe inne'l-ğîbete eşeddü mine'z-zinâ. “Çünkü bu gıybet öyle fenadır öyle kötüdür ki zinadan bile fenadır.” *Inne'r-racüle kad yeznî*

fe yetûbullâhu aleyhi. “Çünkü bir adam bakarsın şeytana uymuş zina etmiştir ama tövbe etmiştir, Allahu Teâlâ hazretleri tövbesini kabul etmiş olur.”

Fakat;

Fe yetûbullâhu aleyhi ve inne sâhibe'l-ğibeti lâ yuğferu hattâ yağfira sâhibühû. “Gıybetin yapıcısı olan kimseye gelince Allahu Teâlâ hazretleri onun mağfiret edilmesini bağışlanmasını gıybet ettiği arkadaşının, kişinin onu affetmesine bağladığından, o da yüzü tutup ta gidip ona yaptığı kabahati söylemediğinden o kabahat üzerinde kalır.”

O bakımdan insana zararlı olur, daha fena durumlara düşürür.

Gıybet nedir?

Gıybet çoğumuzun bildiği ve çoğumuzun da bile bile yaptığı bir iştir. Bir kimsenin arkasından, onun bulunmadığı yerde ve zamanda onun hoşuna gitmeyecek sözleri, onun hakkındaki bilgileri, görüşleri, onun aleyhinde söylemek; buna gıybet deniliyor. Gıyabında onu üzecek şeyler söylemek. Eğer o kimsede o söylenen şeyler varsa bu gıybettir. Eğer o söylenen şeyler o kimsede yok ise iftiradır,

bühtandır. O daha da ayrı, kötü bir günah olmuş oluyor.

Demek ki bir insan öbür müslüman kardeşi üzerindeki bir kusuru, hakikaten mevcut olan bir kusuru bile başka bir yerlerde söylemeyecek!

Ne yapacak?

İslâmî terbiye onun günahını, onun ayıbını, onun hatasını örtmektir. Müslüman müslümanın ayıbını örtecek, kusurunu saklayacak, gizleyecek, onu kollayacak. Eğer böyle yaparsa Allahu Teâlâ hazretleri ona mükâfat olarak âhirette onun kusurlarını, günahlarını örteceğini vaat buyurmuştur. Hadîs-i şerîflerde bu bize böyle bildiriliyor.

Demek ki dilimizi tutmayı öğreneceğiz. Kimsenin arkasından dedikodusunu yapmayacağız. Bir insan dedikodu yapmışsa bir günah işlemiş oluyor. Ama bir başka şahısla ilgili onun hakkına bağlı bir günah işlemiş oluyor. Gidecek, o şahsa diyecek ki;

“Ben senin aleyhinde şöyle şöyle söyledim, hakkını helal et, beni bağışla, affet!..”

O da “Affettim.” derse Allah ondan sonra affedecek, o şarta bağlıyor. Çok kimse de

gıybet ettiği kimseye gidip de “Ben seni gıybet etmiştim, senin hatanı şöyle şöylemiştim, böyle şöylemiştim...” diyemiyor. Diyemediđi için de o günah, o kul hakkı üzerinde kalıyor ve o hatasıyla, o günahıyla âhirete gidiyor. Oradan büyük cezalara, felaketlere uğruyor.

Ayrıcı bu gıybetlerden dolayı müslümanların arası açılıyor. Müslümanlar birbirlerini yıpratmış oluyorlar, birbirlerine düşman oluyorlar. Şahsiyetler ayaklar altına alınmış oluyor. İslâm cemiyeti, cemaati zaafa uğruyor. Birlik ve beraberlik kalmıyor. İnsanlar, fırkalar, gruplar, çekişme ve çatışma hâline düşüyorlar.

Küçücük bir sözdür ama insanı öyle üzebiliyor ki insanın duyduğu bir sözden dolayı gece uykusu kaçabiliyor. Onun için dedelerimiz güzel bir tecrübeye dayalı söz söylemişlerdir. Diyorlar ki;

El yarası onulur da dil yarası onulmaz!

Elle açılmış olan bir yara geçer. Bir adama bir yumruk vurursun; morarır, gözü patlar, kaşı patlar veyahut bir yeri kanar ama bir zaman sonra o kanayan yer kapanır, izi kalmaz. Dil yarası, insanın ötekisine söylediği sözler; o

[kapanmıyor]. Yıllar yılı insanın içinde, kalbinde o yara saklı kalıyor. “İyi, güzel ama bana şöyle demişti, bana böyle yapmıştı...” diye içinden bir kırgınlık devam ediyor. O hâlde kimsenin aleyhinde konuşmamayı kendimize âdet hâline getireceğiz.

Güzel huyluluk ve sessiz durmak, az konuşmak; kolay bir ibadetti. İbadetin en hafifi, en sevaplısı, en kolayı idi. Susuverirsin, sustuğun zaman kurtulursun. Ama konuştuğun zaman ağzından laf çıktı mı bitti! Artık ağzından bir kere çıktı.

“Keşke çıkmaz olaydı, keşke söylemez olaydım...”

Çok kere de sözler yanlış anlaşılıyor. Siz iyi niyetle söylüyorsunuz, ters anlaşılıyor. O ters anlaşılan sözü birisi alıp öbür tarafa götürüyor, ona da “laf taşımak, nemime, koğuculuk yapmak” derler. O bu sefer beri tarafa darılıyor.

“Yahu falanca adam benimle iyi geçinirdi, ahbaptı, selam verirdi, güleç yüz gösterirdi. Şimdi bir zamandan beri kaşlarını bana çatmış, yolda neredeyse görmezlikten geliyor, hiç yanıma sokulmuyor...”

Neden?

a. Dilin Afetleri ve Cehenneme Götürecek Uzuvar

Arada bir laf geldi gitti, ne kırgınlıklar olduysa oldu. Laf götürüp getirmekten gıybetler, dedikodular, koğuculuklar, nemimeler, yalanlar, iftiralar, bühtanlar; bunların hepsi dilin afetleridir.

İnsanı ekseriyetle cehenneme hangi uzvu götürülecek?

Bir dili götürülecek bir de tenasül uzvu! Dili götürülecek; öyle gıybet eder, yalan söyler, yalan şahitlik yapar, küfreder, kalp kırar, haksız söz söyler... Onun için dilimize sahip olmayı öğreneceğiz.

Allahu Teâlâ hazretleri ağzımızı kapatalım diye iki tane dudak vermiş. Arkasında da dişler var; sağlam sağlam, kemik gibi. Bu dil iki de bir de pabuç gibi dışarıya çıkmasın diye Allah onu kapatmış. Allah, haramlara bakılmasın diye gözlere kapak yapmış. Allah, dudakları her laf söylenmesin diye dudakları dile kapak yapmış. Onu latife yollu izah edelim.

Mademki kapak yapmış, arada kapatmak lazım diye o hatırımızda kalsın.

Kulağın kapağı yok, demek ki her şeyi duyabilirsin. Duyarsan olur; hatta duy, bil, etrafta ne oluyor ne bitiyor ne fitneler dolaşıyor bil! Ama; “Duyduğunu içinde sakla, öyle her ağzına geleni söyleme!” diye kendi kendimize latife yollu nasihat de çıkartabiliriz.

b. Gıybetten Korunmak

Allahu Teâlâ hazretleri bizi her çeşit günahattan korusun. Hasseten tek şahsın, kendisinin ahlâk kötülüğüne bağlı olmayan, cemiyeti de birbirine katan fitneler çıkartan, insanları birbirine düşüren, kavga ettiren, küstüren gıybetten özellikle korusun!

Gıybetten korunmak!

Gıybetin fena olduğunu herkes bilir, benim şu söylediğim sözleri şu cemaatim bilir. Ben de bilirim cemaatim de bilir. Fakat insanın kendisini gıybetten alıkoymasını zor oluyor. Ben bunu çok denedim, çok zor oluyor. Birisi bakıyorsun, gıybetin kenarından köşesinden başlıyor. Bu, uyuz hastalığı gibi kaşındıkça kaşınacağı gelen alerjik bir şey gibi insanın hoşuna gider. “Yapma!” filan diyorsun, günah oluyor, sussun konuşmasın filan diye öksürü-

yorsun filan; fakat gene tatlı tatlı gıybeti yapıyorlar. Ama tabii acı acı sonuçları var.

Allahu Teâlâ hazretleri hepimizi güzel huylu eylesin. Allah'ın lütfuyla yardımıyla dilimize sahip olalım.

c. Gıybet Zinadan Kötüdür, Zinanın Zararları

Peygamber Efendimiz zina ile mukayese etti, “Zinadan fena!” dedi. Ama aslında zina çok fena bir fiil!

Onunla ilgili bir hadîs-i şerîf:

إِيَّاكُمْ وَالزِّنَا، فَإِنَّ فِيهِ أَرْبَعَ خِصَالٍ: يُذْهِبُ الْبَهَاءَ
عَنِ الْوَجْهِ، وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ، وَيُسْخِطُ الرَّحْمَنَ،
وَالْخُلُودُ فِي النَّارِ

İyyâküm ve'z-zinâ fe inne fîhi erbaa hisâlin yüzhibü'l-behâe ani'l-vechi ve yektau'r-rızka ve yüshitu'r-rahmâne ve'l-hulûde fi'n-nâri.

Abdullah b. Abbas *radıyallahu an-hümâ*'dan Taberânî isimli hadis aliminin rivayet ettiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

“Aman sakın ha zina etmeyin! Sizi zina etmekten men ederim, ondan korunun, zinaya düşmeyin! Çünkü zinada dört tane kötü sonuç ortaya çıkar.”

1. *Yüzhübü'l-behâe ani'l-vechi*. “İnsanın yüzündeki şeref, haysiyet nurunu, alınının akliğini giderir. İnsanın yüzünü karartır, yüzünde nursuzluk olur.”

Hani bazı insana bakarsın:

“Yahu ben bu adamı sevemedim.”

“Niye?”

“Yüzünde bir nursuzluk var.”

İnsan pek anlayamıyor ama mü'minin ferasetiyle bir de bakıyor ki bu adamda bir acayiplik var. Hakikaten biraz sonra bakıyorsun, çıkıyor oyunları!

Neden?

Çünkü zina eden insanın yüzünden Allah o nuru alır. Yüzünde bir sevimsizlik, bir nursuzluk, bir şömlük olur.

2. *Ve yektau'r-rızka*. “Zina eden kişinin rızkı kesilir.”

Bugün Türkiye'nin hâlini düşünüverdim: Türkiye'de kazanç epeyce bir yükseldi. Yükseldi kazanç seviyesi bundan 20-30 yıl öncesi

gibi değil. Ekmek bulamazken ekmek karneyle alınırken yenilirken şimdi her şey bol, paralarda çok! Hele hele böyle kâr getireceği hissedilen bir yer söyleyiverdin mi herkes parasını nereden çıkartıyorsa hepsi ortaya çıkartıyor. Milletın parası bol, fakat bir büyük geçim darlığı var! İnsanlar bir türlü tatmin olmuyorlar, paraları yetmiyor. Boyuna şikâyet ediyorlar. Gazetelere bakıyorsun, çok perişanlık sahneleri!..

Allahualeml Allah rızıklarını kesiyor, bereketlerini kaldırıyor. Onun için aldıkları paraların da hayrını görmüyorlar! Zinanın rızkı kesmesinden dolayı bu durum oluyor.

3.Ve *yüşitu'r-rahmâne*. “Rahman olan Allahu Teâlâ hazretlerini -ki rahmeti bol demek- kızdırır.”

Allah öyle Rahman ki kâfirlere bile rızkını veriyor. Kâfirlere bile müşriklere bile rızkını veriyor, aç koymuyor. Rahmanlığından dolayı sıhhat veriyor, ömür veriyor. Dünyada bu insanların yaşaması, nail oldukları rızıklar hep Allahu Teâlâ hazretlerinin Rahmanlığı eseridir. İşte zina eden kişi Allah'ın o Rahmanlığını dahi kaybediyor. Allah'ın rahmetinin kâfirlere

bile ulaşan cinsi ona ulaşmaz duruma geliyor. Allah korusun, o kadar fena!

4. *Ve'l-hulûde fi'n-nâri*. “Ve bir de bunu ‘Ne olacakmış canım...’ filan diye helal görürse o zaman da ebediyen cehennemde kalır.”

Çünkü bir zaman gelir, Allah onun imanını sarsar da “Ne varmış canım...” filan deyiverir.

Gazetelerde kitaplarda okuyorduk; bir profesör vardı, öldü gitti.

“Canım iki taraf razı, size ne?..” diyordu.

İki taraf razı bile olsa biz razı değiliz ve yaptırmayız, çünkü cemiyet zarara uğruyor!

Profesör; “Canım iki kişi birbiriyle anlaşmış, size ne?..” [diye] kitabında, mecmuasında, makalesinde yazıyor.

Neden?

d. Zinanın Çeşitleri, Göz Zinası

Allah onu yapa yapa imanını aldirtıyor, aklını taktirtiyor. Şeytan içine iyice giriyor, bu sefer onu; “Efendim ne varmış...” diye hoş görmeye başlıyor. O zaman ebediyen cehenneme gidecek! Zinanın mâruf olan şekline müslümanlar pek kolay kolay yanaşmazlar. Yanaşmazlar, ekseriyetle öyle olduğunu biliyoruz. Fakat zinanın gizli şekilleri de vardır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hadîs-i şerîfinde buyurdu ki;

“Gözler de zina eder, göz de zina eder.”

“Göz zinası” diyoruz.

“El de zina eder.”

Ellerin de zinası var, gözün de zinası var. Demek ki insan gözüne iyi hâkim olacak. Bu devrin maalesef kadınları açıldığı, hatta erkekleri baştan çıkartmak için çalıştıkları için bu göz zinasına müslümanı kâfiri ekseriyeti düşer! Süslendikleri için elbiselerini mahsus-tan ona göre yaptıkları, kapanması gereken yerleri hasseten açtıkları, uzun etek giyip kenarını yırtmaç yaptıkları için üstlerine gömlek giyip göğsünü sırtını açtıkları için tabii nefis, şeytan aldatıyor. Müslüman da kâfir de gözden bu devirde çok günahlara giriyor.

Allah korunmayı nasip eylesin. Harama bakmamayı nasip eylesin. Bundan şiddetle sakınelım. Gözü zina ettiği zaman insan ne ibadetin tadını alır ne zikrin tadını alır!

Hz. Osman *radiyallahu anh*'ın bir menkıbesi vardır. Hz. Osman *radiyallahu anh*'ın yanına sahabeden bir zat geliyor da; “*Selâmün aleyküm yâ Emîre'l-mü'minîn!*”

diye selam veriyor. O mübarek de Aşere-i mübeşşere'den, Peygamber Efendimiz [ona] iki tane kızını vermiş. “Kaç tane kızım olsaydı sana verirdim, ne üzüyorsun yâ Osman?!..” demiş. Öyle bir kimse, öyle hayâ sahibi bir kimse. Allah ona o yüksek mertebeyi nasip etmiş, o da Allah yolunda malını sarf etmiş. Hz. Osman, Peygamber Efendimiz'in kızlarıyla evlenmek nasip olmuş mübarek bir insan.

Selamı verdikten sonra o şahsın yüzüne bir bakıyor:

“Senin yüzünde zina emareleri, alametleri görüyorum! Senin gözünde yüzünde zina emareleri görüyorum!” diyor.

O adam da irkiliyor. Tabii o da mü'min ama irkiliyor, diyor ki;

“Yâ Osman! Nübüvvet Peygamber Efendimiz'den sonra kesilmedi mi?!..”

Ona böyle diyor. Peygamber Efendimiz'in mucizelerini gördüler, Peygamber Efendimiz'in her hâlinin harikulade olduğunu gördüler!

“Peygamber Efendimiz'den sonra yoksa peygamberlik kesilmedi mi yâ Osman?!..” diyor.

Hız. Osman'ın yanına gelirken bir kadına bakmış, gözü bir kadına takılmış. Gözünde nasıl bir mânevî iz kaldıysa yüzünde nasıl bir iz kaldıysa Hız. Osman onu mü'minin ferasetiyle, kerametle biliyor!

Demek ki peygamberlerin mucizeleri olur, evliyâullahın kerameti olur. Allah bildirirse bilir!

Bazıları itiraz ediyor:

“Lâ ya'lemü'l-gaybe illallah, diyorlar...”

Canım sen azıcık bir bilgi biliyorsun. Çok bilenlerin doğru sözlerine azıcık bilginle savaşılmaya kalkıyorsun. Gaybı Allah'tan gayrısı bilmez ama Allah sevdiği kullarına gaybı bildiriyor. Adamın bundan haberi yok, yarım bilgisi var. Allah sevdiği kullarına bazı esrarı bildiriyor, bazı şeyleri gösteriyor.

Hız. Ömer de hutbesini okurken ta Nihavend şehrinde, binlerce kilometre uzaktaki komutanına oradan bağırmadı mı?!..

Yâ Sâriye! el-Cebel, el-Cebel!.. “Dağa dikkat et, dağ tarafından düşman geliyor!” diye seslenmedi mi?

Seslendi. Buna benzer şeyler daima hem sahih kitaplarda hem hadîs-i şerîfler arasında; din kitaplarımızda vardır.

Demek ki kerâmât-ı evliyâ haktır!

İşte o [güzellikleri] gideriyor.

Mü'min göz zinası yaptığında, göz zinası yaptığı zaman ibadetinin hayrı, bereketi kalmaz, yüzünün nuru gider, rızkı kesilir, kötü durumlara düşer.

e. El Zinası

El zinası!

El zinası da elle lezzet alacak tarzda tutmakla vs. ile olur. Öperken el sıkarken olabilir. Onun için müslümanlar el sıkmamaya çalışıyor, bizim ilericiler de küplere biniyorlar:

“Niye kadının elini sıkılmıyorsun?”

Kadının kendisi kızıyor:

“Niye benim elimi sıkılmıyorsun?”

Yahu benim dinimin imanımın gereği bu!

“Merhaba-merhaba. Tamam, sen bir memursun, amirsin veya filanca dairenin müdiresisin veya şusun busun ama işte ben elimi uzatmam.”

İlle inadına ille ‘Elimi sık!’ filan diye o uzatıyor!

Bizim örfümüzde yok. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz kendi sahabe-sinin dahi kadın olanlarının elini sıkmamıştır. Biz de mümkün olduğu kadar İslâmî terbiyeye dikkat edeceğiz, sıkmamaya çalışacağız.

“Mümkün olduğu kadar” diyorum, neden diyorum?

Yüksek memurlar tanıdıklar var, ahbablar var, Ankara’da devlet bürokrasisinin yüksek kademesinde filan bildiğim kimseler var. Adam mecbur kalıyor; bela olacak, istersen uzatma elini! Uzatmadığı zaman kıyametler kopuyor!

“Vay sen benim elimi sıkmadın!..” filan diye kıyametler kopuyor. O bakımdan memle-kette ne kadar ters duruma geldiğimizi anlayın!

f. Kötü Huylar; Kibir, Hırs, Haset

إِيَّاكُمْ وَالْكِبْرَ، فَإِنَّ إِبْلِيسَ حَمَلَهُ الْكِبْرُ عَلَى أَنْ لَا
يَسْجُدَ لِآدَمَ؛ وَإِيَّاكُمْ وَالْحِرْصَ، فَإِنَّ آدَمَ حَمَلَهُ
الْحِرْصَ عَلَى أَنْ أَكَلَ مِنَ الشَّجَرَةِ؛ وَإِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ،
فَإِنَّ ابْنَ آدَمَ إِنَّمَا قَتَلَ أَحَدَهُمَا صَاحِبَهُ حَسَدًا. فَهِنَّ
أَصْلُ كُلِّ خَطِيئَةٍ.

*İyyâküm ve'l-kibre fe inne iblîse hamele-
hü'l-kibrü alâ en lâ yescüde li-âdeme ve
iyyâküm ve'l-hırsa fe inne âdeme hamelehü'l-
hırsü alâ en ekele mine'ş-şecerati ve iyyâküm
ve'l-hasede fe innebney âdeme innemâ katele
ehadühümâ sâhibehû haseden fe hünne aslü
külli hatîetin.*

Hadîs-i şerîfi İbn Asâkir, Abdullah b.
Mes'ûd *radıyallahu anh'*ten rivayet etmiş.

Muhterem kardeşlerim!

Burada da üç tane kötü huy ki bunlar di-
ğer kötü huyların kökleri, kaynakları, memba-
larıdır. Bunları Peygamber Efendimiz bizlere
yasaklıyor. Buyurmuş ki;

İyyâküm ve'l-kibre. “Kibri bırakın, sakın
ha kibirli olmayın!”

Sakın ha kibirlilik yapmayın, kibirden sizimen ve tahzir eylerim, buyurmuş. İzah etmiş:

Fe inne iblîse hamelehü'l-kibrü alâ en lâ yescüde li-âdeme. “Ta eskiden, çok eskilerden Allahu Teâlâ hazretleri Âdem *aleyhisselam*’ı yarattığı zaman meleklerine Hz. Âdem’e secde etmelerini emir buyurdu.”

Fe secede melâiketü küllühüm ecmaûne illâ iblîse. “Meleklerin hepsi Hz. Âdem atamız *aleyhisselam*’a secde ettiler, İblis etmedi. İblis, Hz. Âdem’e secde etmedi.”

Neden?

“Niçin benim özene bezene yarattığım bu mahlûkuma secde etmedin ey İblis?”

İblis diyor ki;

Ene hayrün minhü halaktenî mi'n-nârin ve halaktehû min tîn. “Ben ondan daha hayırlıyım. Onu topraktan, çamurdan yarattın; beni ateşten yarattın. Ben ondan daha hayırlıyım!”

Kibrinden Hz. Âdem’e secde etmiyor. Etmeyince de cennetten kovulmuş, mel’un, cehennemlik olmuş. Allah’ın rahmetinden tard olunmuş. Kıyamete kadar insanların da düşmanı olarak faaliyet gösteren bir mânevî varlık. Kibrinden dolayı, kendisini beğenmişli-

ğinden dolayı Âdem'e secde etmedi diye Peygamber Efendimiz o hadiseyi kibrin fenalığına örnek gösteriyor. Çünkü cennette Âdem'le yan yana bulunan İblis'i cennetten kovdurdu, cehennemlik etti, mel'un etti. Mel'un hâle getirdi. Onun için kibir fenadır.

Bundan güzel misal mi olur?!..

Mahlûku cennetten çıkarttırıyor, kovdurtuyor ve cehennemde ebedî kalmasına sebep oluyor! Onun için bu kötü huydan hepimiz uzak olmalıyız. Kendini beğenmiş, mütekebbir, burnu havada, kimsenin yanına yanaşmayan tavırlar, pozlar insanların arasında insanın kişiliğinin nefretle yâd edilmesine, sevilmesine sebep olur. Güzel huyluluk tevazu ile hareket etmeyi gerektirir. Mütevazı olacağız. Bizden daha nice nice Allah'ın has kulları vardır, nice nice bilgili kulları vardır, nice nice daha ibadet eden kulları vardır, nice nice daha çok meziyetleri, güzel huyları, hâlleri olan kulları vardır... deyip haddimizi bileceğiz. Günahlarımızı unutmayacağız, hatırımıza getirip boynumuzu bükeceğiz, gözyaşı dökeceğiz, mütevazı olacağız. Allah tevazuu seviyor,

haddini bilmeyi seviyor. Buna mukabil kibri sevmiyor.

“Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete girmez!”

Zerre kadar kibir olan kimse cennete girmez, onun için kibirli olmayalım!

İkincisi, Peygamber Efendimiz;

Ve iyyâküm ve'l-hırsa. “Hırsı da sakın ha yapmayın, sakın harîs olmayın, hırsa düşmeyin, hırslı insan olmayın; hırstan sizi men edelim!” buyuruyor.

İzahını da şöyle yapmış:

Fe inne âdeme hamelehü'l-hırsü alâ en ekele mine's-şecerati. “Çünkü Âdem *aleyhisselam*'ı da hırsı yasak olan ağacın meyvesini yemeğe sevk etmişti. O da hırstan dolayı cennetten çıkarıldı.”

Allahu Teâlâ hazretleri Âdem *aleyhisselam*'ı ve Havva *aleyhisselam*'ı yarattığı zaman dedi ki;

Ve lâ takrabâ hâzihi's-şerate fe tekûnâ mine'z-zâlimîne. “Sakın ha şu ağaca yaklaşmayın, zalimlerden olursunuz!”

Allahu Teâlâ hazretleri; “Cennette başka bir sürü nimet var; yiyin için, afiyet olsun, hoş olsun ama şu ağaca yaklaşmayın!” dedi.

Âdem *aleyhisselam* atamız, dedemiz, Ebü'l-beşer, peygamberlerin de evveli insanların da evveli Âdem dedemiz o ağaçtan yedi. Âdem atamızla Havva anamız o ağacın meyvesinden, o ağaçtan yemişler.

Niye yemişler?

Allah; “Yemeyin, buraya yaklaşmayın, ağaca bile yaklaşmayın!” diyor.

Yaklaşmışlar ve yemişler!

Neden?

Şeytan demiş ki;

Hel edüllüke alâ şecerati'l-huldi ve'l-mülkin lâ yeblâ yâ Âdem! “Ey Âdem! Ben sana ebediyet sağlayacak bir ağaç, yıpranmayacak bir saltanat, bir mülk, bir egemenlik sağlayacak bir şey öğreteyim mi? Şu ağacın meyvesinden yersen ebedî olarak cennette kalırsın. Bitmez tükenmez, yıpranmaz yıkılmaz bir egemenliğe, saltanata sahip olursun!”

Âdem *aleyhisselam* da cennetin güzelliğini bildiği, gördüğü için cennetten çıkmaktan

korktuğu için hırsından ebediyen kalayım diye o ağaçtan yiyiverdi!

Mübarek, cennettesin zaten yahu!..

O zaman;

“Allahu Teâlâ hazretleri; ‘Ey Âdem! Ben sana bu ağaca yaklaşma, bundan yeme demedim mi?’ diye itab eyleyip onları dünyaya indirdi.” diye Kur’ân-ı Kerîm’de âyetler var. Rivayetlerden de biliyoruz.

Muhterem kardeşlerim!

Demek ki hırs da insanı cennetten çıkarıyor, Allah’ın rahmetinden mahrum edebiliyor. Onun için kibirli olmamamız gerektiği gibi harîs de olmayalım, hırslı da olmayalım. Ölçülü olalım, dengeli olalım, kanaatkâr olalım. Hakkın bize taksim ettiği rızka razı olalım. Hırsımızdan haram şeylere saldırmayalım. Gözü doymaz, karnı doymaz, aç kurt gibi olmayalım.

Allahu Teâlâ hazretleri bize kanaat nime-tini ihsan etsin. Kanaat güzeldir, olgunluk güzeldir, tok gözlülük güzeldir, Allah bizi o güzel huylara vasıl eylesin.

Efendimiz;

Ve iyyâküm ve'l-hasede. “Hasedi de men ederim. Haset de etmeyin, hasetçi de olmayın. Hasetten uzak durun!” buyurdu.

Üçüncü huy olarak hasedi bize yasakladı.

Birincisi kibir; ikincisi hırs; üçüncüsü haset, kıskançlık, kıskanmak!

Efendimiz onun da izahını ta eskilerden misal veriyor:

Fe innebney âdeme innemâ katele ehadühümâ sâhibehû haseden. “Hz. Âdem atamızın Habil ve Kabil adlı evlatları, Allahu Teâlâ hazretlerine ibadet olarak kurban kestiler.”

فَتُقْبَلُ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ
لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ. لَئِن
بَسَطْتَ إِلَىٰ يَدِكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسٍ بِإِيْدِي إِلَيْكَ
لَأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

*Fetukubbile min ehadihimâ ve lem yüte-
kabbe'l-mine'l-âhari.*¹

Allah, Habil'in ibadetini kurbanını kabul eyledi. Kabil'inkini kabul etmedi. Tabii birisi

¹ 5/Mâide, 27-28.

güzel huylu, güzel hâlli; ötekisi kusurlu olduğundan!

İnnemâ yetakabbellâhü mine'l-muttakîne. “Allah müttakî kullarının ibadetlerini kabul eder.”

Öyle her şeyi kabul etmez. Allahu Teâlâ hazretleri ancak O'nun dergâhına ulaşılabilen, ulaşma meziyetine sahip olabilen müttakîlerin güzel ibadetlerini kabul eder!

Kabil'in ibadetini kabul etmedi. Kabul edilmediği anlaşılınca Kabil; Habil'i kıskandı, haset etti. Dedi ki;

Kâle le aktülenek. “Ben seni öldüreceğim, senin canını çıkartırım, seni keseceğim biçeceğim!..” Tehdit etti. O ötekisi de güzel huylu, sakın. Diyor ki;

Le in basadte ileyye yedeke li-taktulenî mâ ene bi-bâsitin yediye ileyke li aktüleke. “Sen beni öldürmek için bana elini uzatsan ben sana elimi kaldırmam, elimi uzatmam!”

Ona uymadı ama hasetten, hırsından, kıskançlıktan dolayı ötekisi onu öldürdü!

Demek ki haset, iki kardeşi birbirine düşman ediyormuş. Hatta katil ediyormuş, kanına bulaştırıyormuş. Ta bu eski devirde

olmuş, Âdem atamızın evlatları arasında böyle olmuş.

O hâlde biz de bu huyun kötülüğünü bilelim, hasetçi olmayalım. Hasetçi olmayalım:

Allah birisine bir nimet vermiş; daha çok versin, daha iyi olsun. Kendine isteyebilirsin. Allah sana da verir ona da verir, hayırlısını versin. Bir işin çok olması hayırlı mıdır değil midir belli olmuyor.

İnsanoğlu para istiyor, hâlbuki para insanı azdırır!

إِبْنُ آدَمَ، عِنْدَكَ مَا يَكْفِيكَ، وَأَنْتَ تَطْلُبُ مَا
يُطْغِيكَ. ابْنُ آدَمَ، لَا بِقَلِيلٍ تَقْنَعُ، وَلَا بِكَثِيرٍ تَشْبَعُ.
ابْنُ آدَمَ، إِذَا أَصْبَحْتَ مُعَافَى فِي جَسَدِكَ، آمِنًا فِي
سِرِّكَ، عِنْدَكَ قُوَّةُ يَوْمِكَ، فَعَلَى الدُّنْيَا الْعَفَا

İndeke mâ yekfîke fe ente tatlubü mâ yütğîke. “Ey Âdemoğlu! Senin yanında Allah’ın sana verdiği, sana yetecek miktarda rızık, imkân var. Sen seni azdıracak kadar çok istiyorsun, azdıracak miktarı istiyorsun!”

Hakikaten insan parayı pulu gördü mü sapıtır!

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيْطَغِي. أَنْ رَأَاهُ اسْتَغْنَىٰ

*Inne'l-insâne le yedğâ er-raâhüstağnâ.*²

“İnsanoğlu kendisi biraz zenginledi mi para gördü mü huyu deđiřir!”

Hatta sokakta yürüyüşü deđiřir:

“Bu adamın cebinde para var.”

“Nereden belli?”

“Yürüyüşüne baksana, yürüyüşünden belli.”

Adamın paralı pullu olduğu dükkâna girişinden belli olur. Parasız, zavallı, yoksul; dükkândan girerken ezile büzüle girer. Tezgâhtarla korka korka konuşur, fiyatını korka korka sorar, pazarlığı korka korka yapar. Ama zengin adam göğsünü gere gere içeriye girer, emreder gibi konuşur:

“Şunu indir bakayım, olmadı, şunu indir... Bunlar güzel değilmiş, daha güzeli yok mu?..”

“Yok.”

“Pekâlâ.”

Çıkar gider!

Kumaşı beğendiyse;

² 96/Alak, 6-7.

“Bu kaç?”

“Şu kadar.”

“Çok fazla yahu! Ben bunu ne kadar ucuza gördüm falanca yerde, şu kadar olmaz mı?”

Tezgâhtar ondan utanır. Onun öyle mütehakkim tavrından o utanır.

“Şöyledir de böyledir de...”

“Yok yahu sen de! şu kadara verirsen alayım...” filan der, hiç [uzun konuşmadan] gider. O paralı, ötekisi parasız; öyle fark eder.

g. Din kolaylıktır, Dinde Aşırıya Kaçılmamalı

Allahu Teâlâ hazretleri mütevazı olmayı seviyor. Demek ki kibirli olmayacağız, hırslı olmayacağız, hasetçi olmayacağız. Bu hadîs-i şerîflerden bu misaller kulağımızda kalsın. Daima bu güzel huylara sahip olalım, kötü huylardan kendimizi koruyalım. Allahu Teâlâ hazretlerinin sevdiği olgun kul olmaya çalışalım.

إِيَّاكُمْ وَالتَّعَمُّقَ فِي الدِّينِ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ
جَعَلَهُ سَهْلًا، فَخُذُوا مِنْهُ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ
وَجَلَّ يُحِبُّ مَا دَامَ مِنْ عَمَلٍ صَالِحٍ وَإِنْ كَانَ يَسِيرًا

İyyâküm ve't-taammüke fi'd-dîn fe innallâha Teâlâ kad cealehû sehlen fe huzû minhümâ tutîkûne fe innallâhe Teâlâ azze ve celle yuhibbu mâdâme min amelin sâlihîn ve in kâne yesîrâ.

Bu hadîs-i şerîf, dinimizin çok önemli olan bir temel fikrini işliyor. Peygamber Efendimiz buyurdu ki;

İyyâküm ve't-taammüke fi'd-dîn. “Dinde derinlere daldırmaktan sizi men ederim.”

“Öyle pek diplere derinlere dalmayın. Dalmayı size yasak ediyorum, böyle yapmayın. Sakın ha dinin derinliklerine daldırmayın, kendinizi kaptırmayın!”

Fe innallâha Teâlâ kad cealehû sehlen. “Çünkü Allah bu dini kolay bir din olarak indirdi, yarattı.”

Zor değil; namaz kılmak kolay, oruç tutmak kolay, haccetmek kolay... her şey kolaydır. Sadedir, basittir, herkesin anlayabileceği tarzdadır, herkesin tatbik edebileceği şekildedir. Girift değildir, zor değildir. Dinimizin özelliği budur. Eğer sen onu kendin derinleştirmeye kalkarsan o zaman sapıtırsın!

Fe huzû minhümâ tukîkûne. “Bu dinî ibadetlerden, emirlerden gücünüzün yetebileceği kadarına, takat getirebileceğiniz kadarına girişin. O kadarını yapın, fazlaca daldırmayın.” *Fe innallâhe Teâlâ azze ve celle yuhibbu mâdâme min amelin sâlihîn ve in kâne yesîrâ.* “Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri salih amellerin, güzel ibadetlerin, hayırlı işlerin devamlı olanlarını sever, az bile olsa!”

Bir insanın ibadeti çok şaşaalı, fazla miktarda, büyük yekûnlarda olmasa; ama muntazaman, her gün yapıyor, hep aynı yolda istikrarlı gidiyorsa onu sever. İstikrarsız bir çok yapıp bir aşağı inenleri sevmez.

O bakımdan ibadetlerden, nafîle ibadetlerden güç yetirebildiğimiz kadarını yapacağız; çok daldırmayacak. Tabii farz ibadetlerde bu kaideye lüzum yok. Farz ibadetler [için] “Allah bunları mutlaka yapacaksınız!” buyurmuş, onları yapacağız.

h. Nafîle İbadetlerde Ölçü

Nafîleten, ilaveten ve sevap kazanmak için yapılan ibadetler vardır. Müslüman; ibadetin tadını alınca onları yapmaya girişir, sever, yapar. Namaz kılmanın tadını birazcık

damağı duymaya başladı mı çok namaz kılmaya heves eder.

“Her gün yüz rekât namaz kılayım...”

Mesela eski salihlerin menkıbelerinde anlatılıyor. Bağdat'ta filanca ârif kimse varmış. Erbâb-ı tasavvufun önde gelenlerinden mübarek bir kimse; dükkânını, o gün yüz rekât kılmadan açmazmış veya dört yüz rekât kılmadan açmazmış. Demek ki mübarek, sabah namazından sonra başlıyor; kıl babam kıl, kıl babam kıl, kıl babam kıl... Kılıyor.

İnsan evliyâ menkıbelerini filan okudu mu biraz da dinin tadını aldı mı o zaman çok ibadet yapayım diye böyle yapmaya başlar. Hanımlarda daha çok olur. Benim bazı rahmetli yakınlarımda da ben hatırlıyorum çok [ibadete düşkünler] olmuştu. Sonradan bir zaman geliyor, beden tahammül edemiyor. Mesela;

“Mübarek, gece uyusana biraz.”

“Yok, ben ibadet edeceğim...”

Canım Allah geceyi uyumak için yarattı, birazında teheccüd namazı kılersin ama birazında da uyuman lazım. Bu beden de senin üzerinde hakkı var, uyusana!

“Allah bana bunca nimeti vermiş, ben niye ibadet etmeyeyim? Uyamam, sabahlara kadar ibadet ederim...”

Sabahlara kadar ibadet edersin ama bir zaman gelir hastalanırsın. Vücudun zayıflar, hastanelik olursun. O zaman doğru olmaz, çünkü bedeninin de senin üzerinde hakkı var.

“Ben her gün oruç tutacağım...”

Allah, her gün oruç tutmayı istemiyor. Mekruh, yılın her gününde oruç tutmak mekruhtur. İslâm’ın güzelliği burada! İslâm denge dinidir, aşırılık dini değildir. Her şeyi ölçülü yapmayı bize tavsiye etmiştir. Onun için bu kaide hatırınızda kalsın, bu hadîs-i şerîfi iyice belleyin. Sade sade, yumuşak yumuşak, tatlı tatlı, hafiften hafiften ibadetinizi yapın!

“Ben bunun ta dibini bulacağım, en son noktasına kadar yapacağım...”

Arabanın göstergesi 220-240 yazıyor diye bas bakalım gaza kaçta kadar gidecek?

180 oldu, 190 oldu, 200 oldu; yahu bu yollar bu sürata uygun değil. Virajda gidersen veya karşıdan gelen bir arabaya çarparsın veyahut önündeki kamyonun altına girersin. Bu kadar sürat olmaz.

“Burada 240 yazmış, bu araba saatte 240 km hızla gidebiliyor.”

Gidebiliyor ama bu yolda değil. Yerine göre, zamanına göre! Burada 90 km’den fazlası yasaktır. Bizim Türkiye şartlarına göre sürat, saatte 90 km kadardır. Yavaş yavaş giden kazasız belasız menzil-i maksûduna ulaşır. Hızlı gidenin ya virajda ya bir kamyonun altında ya bir başka yerde başına bir kaza gelir.

Onun için şair diyor ki;

Erişir menzil-i maksûduna aheste giden

“Yavaş yavaş giden gitmesi gereken yere varır.”

Tîz-i reftâr olanın pâyine dâmen dolaşır

“Hızlı gidenin ayakları eteklerine dolaşır, düşer.”

Çünkü gızlı gitti, acele etti; düşer. Bu bir misaldir, meseldir, temsildir. Dinimizde de ölçülü hareket edeceğiz, aşırı olmayacağız.

Bu devrin insanları için bu nasihat pek lüzumlu değil. Bu devrin insanları çünkü ibadetten bucak bucak kaçıyor. Bu devirde nerede o eski devirdeki âriflerin, kâmillerin o ibadet düşkünlüğü. Bu devirde adam farzları yapmıyor! Bu devirde pek uygun değil ama bazı in-

sanlar için -bilhassa tasavvufta, tarikatta- gerekli.

Bazı tarikatlarda ne oluyor?

O eski şeyh efendi yaşlı başlı alim kişiydi o vefat ediyor. Yerine birisini bırakmıyor veya bırakıyor, gelen şahıs çok bilgili değil. Hadi bakalım, yükle bakalım, çek bakalım şu kadar tesbihi... Kendisinin bu hususta tecrübesi, görgüsü, bilgisi yok. Bu sefer fazla ibadetle filan sonunda bu şahsı çığırından çıkarttırıyor. Her şeyin bir ölçüsü var o ölçüyü kaçirttırıyor.

Bizim arkadaşlardan birisi Almanya'ya gitmiş, [anlatıyor:]

“Bir tanıdığım bir kimse vardı. Onu bir ziyaret edeyim dedim, gittim. ‘Nerededir?’ dedim. ‘Camidedir.’ dediler. Camiye gittim, farza durmuşlar. Ben de *Allahu ekber* dedim, namaza durdum. Bizim arkadaş en önde imam. Biz de arkada namaz kılıyoruz. Ben de *Allahu ekber* dedim, namaza durdum. İmam; ‘Açıl ey Allah’ın kapıları, açıl ey Allah’ın kapıları!’ demeye başladı. Fesubhanallah, dedim.” [diyor].

Dünya kelamı konuştu mu insanın namazı bozulur!

“‘Açıl ey Allah’ın kapıları!..’ filan derken yanımdaki bir tanesi; ‘İşte açıldı, işte açıldı, işte açıldı!..’ filan diye çırpınmaya başlamış. ‘Sus be, edepsiz!’ dedim. Selam verdim, namaz kılan kalmadı, biliyorum. ‘Sus be!’ dedim. Ondan sonra gittim: ‘Yahu bu senin yaptığın nedir?..’ dedim...” [diyor].

Sapıtmışlar!

İnsan cahil oldu mu iyi şey yapıyorum diye sapıtır, iyi şey yapıyorum sanarak sapıtır. Onun için dinde ilmin, din ilminin çok büyük yeri var.

“Siz böyle dünya kelamı konuşunca namaz bozuluyor!”

Sonra ne açıldı?

Sen cahil bir adamsın! Sünnet-i seniyyeye uymayan yalan yanlış yollarla gözüne velev bir şey görünse sana şeytan göstermiştir. Onları bilmek lazım. Âhiret yolunun, maneviyatın bin bir türlü inceliği var. İşte öyle aşırı gidenler şaşırıp sapıtabilirler, ölçülü olmakta fayda vardır.

Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi, cümlemizi ölçülü, dengeli, istikrarlı, ibadette devamlı kalbi nefsin mutmainne sıfatına sahip

olmuş istikrarlı müslümanlardan olmayı nasip eylesin.

Dinimizin esrarına, inceliklerine, hikmetlerine aşina eylesin. Yolunda daim, zikrinde kaim eylesin. Hayatımızı rızasına uygun geçirmeyi nasip eylesin. Ümmet-i Muhammed için faydalı işler yapmayı nasip eylesin. Hülasa mesud bahtiyar olarak yaşayıp iman-ı kâmil ile âhirete göçüp Rabbimiz'in huzuruna Huzur-u Âlî'sine sevdiği razı olduğu kullar olarak çıkmayı nasip eylesin.

Bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtîha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
7 Zilka'de 1407 / 04.07.1987
İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

